

הלכות סבה סימן תרלח

בכ"י בשם א"ח, הרי זה מסתפק מהם (ט) בכל עת שיצאה, שהרי לא הקצה אותם ולא חלה עליהם קדשת הספה ולא נחשבו כמותה. ודוקא שמתנה בזה הלשון, אבל אם אמר אני מתנה עליהם לאכלם כשיפלו, אינו כלום. (כ) וואם אמר אני מתנה עליהם לאכלם שיצאה, מהני, שגם בין השמשות בכלל: הגה וצריך לעשות (כא) התנאי קודם בין השמשות (1) (כב) הראשון (ד"ע סכתא א"ח שהביא הב"י ולא כמהר"ל). יש מן האחרונים שכתבו דבזמן הזה (כג) אין נוגעים (1) להתנות (מהר"ל), והכי נהוג בנזוין התלוים בספק, אבל בנזוין שנותנים בדפנות, כגון סדינין המצורים, נוהגין לטלטלם מפני הגשמים אפילו בלא תנאי, משום דיש אומרים דאין אסור אפילו בדפנות עצמן (כד) כל-שכן בנזוין, ומכל מקום טוב (ה) להתנות עליהם (ד"מ). (כה) אם ספק בהדס או תלה בספה אחרת לנזי, מתר להריח בו, דלא הקצה מריח, רק שלא יגע בו, דאסור בטלטול. (כו) ויש אוקרים בהדס (ר"ן ס"פ לולב הגולל) כדלקמן סימן תרנג:

ו טור ושאר פוסקים טהא ראבי"ו ודבא לעיל ז שלם בשם כה"ג

באר היטב

ר"ש מודה דאסור: (1) הראשון. דא"כ, פיון חזקא אסורא בבה"ש קמא ממילא חזקא בקלהו, דכיומא אריקתא דמי לענין זה ולא מהני תו תנאי: (1) להתנות. משום דלא בקיאי שפיר בתנאי: (2) להתנות. וט"ו פתב: נ"ל להקל בסדינים המצורים שיש חשש מפני גנבים, אגן סהדי שלא תלאן שם מתחלה להיזון שם תמיד ע"כ לא אהקצו כלל ואפילו לא התנו, ע"ש. וכתב מהר"ל: מתר לתלות יריעות שעטנו רק שהיו תלוים למעלה מתשמיש אדם. כתב ד"מ: לא יקשר הנזוין, דאסור להתיכן ביום-טוב, אלא יצעה עגיבה, ע"י סימן שיו. אותן החוקקים פסוק בפכת תפשו עלו בהדעת לא יפה עושים, כמ"ש ב"ד סימן רפג בכ"י ויבט"ו. ואף אחר סכות לא יפסע על צעי סכה דתשמישי מצוה הן כמו ציצית וולב, מ"א. וע"י סימן כא ס"ק ב פתבתי בשם הש"י בדקדוק סכה טוב שלא לעשות לצורך דבר שאינו פכוד למצוה שעברה, ע"ש:

שערי תשובה

שאשכול זה נמצא מתחלה ולא נחלה בכנות מי לא חלה עליו קדשה ומתר לאכלו בלא שום תנאי, אף אם כון להניחו משום נזי, לרש"י לא מהני תנאי ולר"ן מהני, ע"ש:

משנה ברורה

שדעתו להסיר נזי הספה ביום-טוב מפני הגשמים והגנבים, תהר מתחלה שלא יקשר הנזוין בספה בקשר גמור, שהרי אסור להתנין ביום-טוב, אלא יעבם. (כט) אין לעשות דפנות הספה מיריעות שעטנו²⁶⁵, וכן לא יתלה שעטנו לנזי אלא-אם-כן גבוהין מתשמיש אדם. אסור לחקק פסוק "בפכת תפשו" על דלעת וכיוצא בו ולתלותו בספה, דכיבא לירי בזיון, וגם שאסור לכתב פסוקים מן התורה²⁶⁶ אלא-אם-כן יש בהן ספר שלם, כמו שנתבאר ביו"ד ודעה סימן רפג; וי"א-על-גב דנוהגין הטר, להתלמד בהן דוקא, אבל שלא לצורך אסור [אחרונים]. עוד כתבו, דאף אחר סכות לא יפסע על צעי סכה, דתשמישי מצוה הם כמו ציצית וולב, ועין לעיל סימן כא במשנה ברורה סעיף-קטן וי²⁶⁷. ועל-כן יש למחות באגזשים שזוקרין אחר סכות צעי הספק לחוץ במקום שרבים יגילין לפסע עליהן²⁶⁸, ואפילו איננו מקום אשפה: (כה) אם ספק בהדס. דאף דסתם הדס עומד להריח, הכא דספק בו כמו בשאר עצים, אמרין דממעשה עצים אקציה, מלשמש ולהקעיר ולא מריחו, ואין הכי-נמי דאם הנה תולה אותו בספה לנזי (ל) בנדאי אקציה מריחו [פמ"ג]. ובאתרוג, אף דתלהו לנזי מתר להריח בו, דעקרו עומד לאכילה ולא להריח, על-כן אמרין דמאכילה אקציה ולא מריח: (כו) ויש אוקרים בהדס. אבל באתרוג לכלי עלמא מתר, דעקרו עומד לאכילה ומאכילה אקציה. ועין ב"ד סימן-קטן ג שפסק להתיר בנדעיה הראשונה, וכן העתיק בדר"ך החיים:

בודל מהן כל בין-השמשות של ערב יום-טוב הראשון, דאז חזקא קדשה על-כל-פנים בבין-השמשות של שאר יומי, ואסור מיום-טוב שני עד סוף יום-טוב. ואי אמר סתם: איני בודל מהן כל בין-השמשות, אפשר דלול בזה כל שמונת הנימים: (יט) בכל עת שיצאה. פרוש, אפילו (כ) כשהן תלויות²⁶², וכל-שכן דהתנאי מהני להנות מהן כשיפלו: (כ) ואם אמר וכו'. מרי-גס-כן שאמר בשעה שחלאתם²⁶³, או על-כל-פנים קדם בין-השמשות: (כא) התנאי קדם וכו'. דכיון שנגס בין-השמשות אהקציה. ולפי מאי דמסקינן לעיל בסימן רסא דבין-השמשות מתחיל תפך אחר שקציה²⁶⁴, צריך לעשות התנאי קדם שקציה: (כב) הראשון. דאם לא כן, פיון חזקא אסורא בבין-השמשות קמא ממילא חזיל בקלהו, דכיומא אריקתא דמי (כג) לענין זה, ולא מהני תו תנאי: (כג) אין נוהגין להתנות. משום דלא בקיאי שפיר בתנאי. ויש מאחרונים (כד) שפסקין בטעם זה, דהלא לשון התנאי מפרש בגמרא ואין שייך בקיאות: (כד) כל-שכן בנזוין. הרהר אחרונים (כה) השיגו על זה, ודעתם דנזי-סכה בנדאי אסורים בלא תנאי מדינא, דנזי כספק הן. ועין ב"ט"ו שהסכים (כו) להקל בסדינים המצורים שיש חשש מפני גנבים — אגן סהדי שלא תלאן לשם מתחלה להיזון שם תמיד, על-כן לא אהקצו כלל, ואפילו לא התנו, (כז) ומכל מקום לכתחלה טוב להתנות, כמו שכתב הרמ"א, דהנינו שיאמר קדם בין-השמשות: איני בודל מהן כל בין-השמשות, וכנ"ל. (כח) מי

שער הציזין

(כז) ולאפוקי מדעת המחמירין בזה, עין בבית-יוסף: (כג) ט"ו, וכתתו דרך לחמרא אמרין זה, אבל להקל כגון אם אמר איני בודל כל בין-השמשות של ערב יום-טוב ראשון, לא מהני זה לענין שאר יומי, ואפשר דהשעם פיון שיעור ואמר מבין-השמשות של ערב יום-טוב ראשון, משמע דמשאר בין-השמשות רצונו לבדל מהן, ודעין זה כתב ב"מ של שלמה: (כז) מגן-אברהם: (כח) עין מגן-אברהם וט"ו והגר"א. והנה ביניהם לא נדפס ספר העטור ועל-כן פסקו כלם על דעה זו דנזי-סכה ונדפוחיה מן דף י, ואלו נאז מה שכתב שם דאפשר דהפרשת הוא מן העד של הספק, ולא כפרושי רש"י שהוא מן העד של דפנות, לא היה תמיהו על זה: (כח) והעתיקו הגר"ו ותיי-אדם. ועין שם בהגר"ו שולפין מתר להסירן מהם אימתי שיצאה, ואפילו שלא בשעת הגשם²⁶⁹ ואפילו אין שם חשש מן הגשמים, שהרי לא תלה עליהן קדשת הספה מעולם: (כח) אחרונים: (כח) מגן-אברהם בשם הר"ב משה: (כט) שם: (ל) ולדעת הש"י שכתב דהא דאין נאותין הינו דוקא לטל משום שגנה תבטל קדשתה, אבל בעוד שהיא קממת מתר לסמוך עליה ולהניח שום דבר עליה²⁷⁰, אם-כן הכי נמי אפילו בתלה הדסים לנזי גס-כן מתר להריח בהם [בכורי יעקב]. אכן אם ירצה לטל הדסים מן הדפנות ולהריח בהם, בזה בנדאי גס להט"ו אסור. אחרת כפי מצאתי שכן כתב בהרי"א בפרי-מגדים סעיף-קטן ג במשבות-זה, עין שם:

הַלְבוּת סִפָּה סִימָן תַּרְלָח

ביאורים ומוספים

רפג ס"ד) והש"ך (שם ס"ק ו) שכתבו שנהגו לרקום פסוקים על מפות של ספר תורה, אך הוסיף, שמי"מ יש לשרטט קוים, כיון שאסור לכתוב פסוק בלא שרטוט. אכן למעשה, כתב בתוספת בכורים (שם) שלכתחילה אין לעשות כן, מפני שאי אפשר לשמור על הנייר לגמרי, כיון שיכלה לבסוף ויבוא לידי בזיון, ואף על היתר הלבוש והש"ך לכתוב פסוקים קשה לסמוך, שיתכן שלא הקלו אלא בבית הכנסת ומשום צורך אך לא בענינו, ולפיכך כתב שטוב להחמיר ולהחסיר אות בכל מילה שכתוב. ובשו"ת גינת ורדים (א"ח כלל ב סי' כה) הוסיף, שאף דברי הלבוש והש"ך עצמם קשים, כיון שלא הותר הדבר אלא במקום צורך הנחשב "עת לעשות לה'", ולפיכך כתב שאין להקל כדבריהם אלא במקום שיש צירופים נוספים.

אכן, לקנות נוי סוכה שכתוב עליו פסוק, דעת הגרי"ש אלישיב (סוכה כהלכתה פ"ז הע' ו) והגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רלד) שמוותר, מפני שלא נאסר אלא לכתוב את הפסוק, אך לא נאסר לקנותו לאחר שכבר נכתב (נראה משנ"ב לעיל (סי' כד ס"ק ט)).

27) שם כתב, שאין לזרוק סכך לאשפה, ותכן שלא לעשות תשמיש מגונה אף בדפנות הסוכה. והוסיף שם (ס"ק ז), שאם לא זרק את תשמישי המצוה בידי אלא רק מתוך שלא גזום נזרק ממילא, אין לחוש בדבר.

ולשרוף את עצי הסוכה ולהינות מאורם, כתב הבכורי יעקב (ס"ק יט) שמוותר, מפני שאין זה נחשב תשמיש מגונה.

28) ולזרוק על ידי עטיפתם באופן שאין חשש שיתגלה הכיסוי באשפה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שיתכן שמוותר.

ואף לענין נוי הסוכה, דעת הגר"נ קרליץ (גנוי הקדש פי"ח הע' ד) שנכון שלא לזרוק לאשפה בלא עטיפה, וכן מבואר בכף החיים (סי' רצו ס"ק יא) שיש להיזהר בכל דבר שנעשתה בו מצוה שלא לזרוק לאשפה.

ולדרוך על הסוכה בסוכות כדי לתקן את הסיכוך, כתב בשו"ת דברי חיים (ח"א א"ח סי' ד) שמוותר, מפני שאין זה ביזוי, והוא עושה כן לצורך המצוה והיזורה.

[שעה"צ ס"ק כו]

אָפּלוּ שְׁלָא בְּשַׁעַת הַגָּשָׁם²⁹.

29) אמנם, במשנ"ב לקמן (סי' תרסז ס"ק א) כתב שנהגים להסיר את הסדינים המצויינים מפני חשש גנבים או גשמים, ומשמע שכשאר חשש אין להסירם. אכן, אף במשנ"ב כאן מבואר שלכתחילה יש להתנות.

[שעה"צ ס"ק לו]

מִטֵּי לִסְמֵךְ עֲלֵיהֶם וְלִהְיֵים שׁוֹם דְּבַר עֲלֵיהֶם³⁰.

30) וכן נקט בפשיטות במשנ"ב לעיל (ס"ק ד).

[משנ"ב ס"ק יט]

אָפּלוּ בְּשַׁעַת תְּלוּיָן²².

22) וסדין המחובר על ידי נעצים לדופן המחוברת לקרקע, דעת הגרי"ש אלישיב (שלמי יהודה פ"א הע' נו) שאין מועיל התנאי להתייר טלטלו, משום שהוא מוקצה מחמת החיבור לקרקע, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שח ס"ק פא) בשם הגר"ש אויערבך והגר"נ קרליץ שאין כל דבר מחובר נדון כמוקצה.

[משנ"ב ס"ק כ]

שְׁאָמַר בְּשַׁעַת שְׁתֵּלָאָם²³.

23) ולהרדור את התנאי בלב בלא לאומרו בפה, כתב המקור חיים (לבעל החוות יאיר, כאן) שאינו מועיל. וראה מה שהוכיח הגר"ש קמנצקי (קובץ הלכות, סוכה עמ' קנג) מח"י הרמב"ן (בבא בתרא קכו, ב ד"ה ואיכא למידק) שכתב שתנאי שאינו בין אדם לחבירו אלא בינו לבין עצמו אין צריך שיהיה כהלכות התנאים, מפני שמדעתו התנה ורצה הוא לקיים את תנאו, שתנאי בלב מועיל (נראה שו"ת שיבת ציון סי' טז דעת תורה כאן).

ואם תולה הניי אינו בעל הסוכה, דעת הגר"ש קמנצקי (שם) שאין תנאו מועיל, שרק הבעלים יכול להתנות.

[משנ"ב ס"ק כא]

דְּבִין-הַשְּׂמֻשׁוֹת מִתְחִיל תִּכְף אַחַר שְׂקִיעָה²⁴.

24) שם (ס"ק כג) כתב, שאף שהשו"ע (שם) פסק כדעת ר"ת שבין השמשות אינו מתחיל בזמן שקיעת החמה הנראית לעינינו אלא קרוב לשעה לאחר מכן, מ"מ לדעת הרבה ראשונים והגר"א מתחיל בין השמשות מיד לאחר השקיעה הנראית לעינינו, ויש להחמיר כשיטתם.

[משנ"ב ס"ק כד]

מִירֵיעוֹת שֶׁעָנְזוּ²⁵ וכו', דְּיָבֹוא לִידֵי בִזְיוֹן, וְגַם שְׁאָסוּר לְכַתֵּב פְּסוּקִים מִן הַתּוֹרָה²⁶ וכו', וְעַן לְעֵיל סִימָן כֹּא בְּמִשְׁנֵה בְּרִיָּה סְעִיף-קָשָׁן²⁷ וכו', שְׁנִבְּסִים וְגִילִין לִפְסַע עֲלֵיהֶם²⁸.

25) ובטעם הדבר כתב הבכורי יעקב (ס"ק טז), שחוששים שמו יתעטף בהן, ומטעם זה, כתב הכף החיים (ס"ק נב) בשם שו"ת פנים מאירות שאין זה אלא כשהן תלויות כוללות, אך כשהן מחוברות לקיר מכל צד מותר לתלותן, מפני שאין שייך להתעטף בהן.

26) ולכתוב פסוקים כגון "בסוכות תשבו" או "ברוך אתה בבוואך" על נייר ולתלותם בסוכה, כתב הבכורי יעקב (ס"ק יח) שפשט המנהג להקל בדבר, משום ששומרים על הנייר מבזיון כשאר כתבי הקדש, ואינו כדלעת שאי אפשר להצניעה ויתכן שיבוא הפסוק לידי בזיון, ואף שלבאורה יש לאסור מחמת האיסור לכתוב פסוקים, כתב שם שסומכים המקילים על הלבוש (י"ד סי'